1849. **N°. 67.**

DRENTSCHE COURANT

Dingsdag, den 21 Augustus.

Deze Courant kost in het ¼ jaar *f* 1-50, buiten Assen vrachtvrij *f* 1-65; de advertentien van 1-5 regels *f* 1 en voor iederen regel meer 15 cent bij elke plaatsing, behalve 35 cent zegelregt.

Gedeputeerde Staten der Provincie Drenthe brengen ter kennis van een ieder, dien zulks zoude mogen aangaan, dat door eene Commissie uit derzelver midden, in de maand September aanstaande, zal worden gehouden de gewone jaarlijksche Inspectie en Schouwing van de Hoofd- en Beilervaarten, mitsgaders van al de daarmede verbondene werken, kanalen, wijken en slooten, en van de stouwen van wijken enz., in de Hoofdvaart uitwaterende of met dezelve gemeen liggende, speciaal ook die van de *Havelter-* en *Uffelter boervaarten* in de *Steenwijker berg-* of *Nijeveensch wijk*, en van hetgeen met dezelve in verband staat, en bij het Reglement op het gebruik der gemelde vaarten, goedgekeurd bij Zijner Majesteits besluit van 18 Maart 1819 no. 1, aan de Schouw is onderworpen. En worden mitsdien de belanghebbenden gewaarschuwd, hunne panden in gemelde vaarten, vaartswallen, wijken, nok- en leislooten, mitsgaders de waterlossingen, bruggen, vonders, pompen, waterstoepen en andere waterwerken, benevens al hetgeen verder ten hunnen laste is, in schouwbaren staat te hebben, tot voorkoming van schade. Voorts wordt een ieder hierbij uitdrukkelijk herinnerd, dat evenmin als in de laatstvorige jaren heeft plaats gehad, ook bij de tegenwoordige Schouw, door den Provincialen Opzigter, vooraf geene hoegenaamde bijzondere aanzeggingen of waarschuwingen, om de ten hunnen laste staande gebreken of afwijkingen van het Reglement te herstellen, of te verbeteren, aan de pandpligtigen zullen worden gedaan, dan alleen ten aanzien van de vervuilde panden in nok- of leislooten, tot de opschooning waarvan, ten minsten veertien dagen vóór de Schouwing, de noodige aanzegging aan de belanghebbenden zal geschieden, overeenkomstig het bepaalde in art. 7 van het Reglement, terwijl, wat de overige gebreken, verzuimen of overtredingen aangaat, de nalatige pandpligtigen of overtreders, zonder eenige nadere waarschuwing dan de tegenwoordige, ten dage der Schouw zullen zijn vervallen in de boeten, bij het Reglement bedreigd.

Assen, 7 *Augustus* 1849. *De Gedeputeerde Staten voornoemd,* DE VOS VAN STEENWIJK.
Ter Ordonnantie van Dezelve, W. H. HOFSTEDE JR.

De Gouverneur der provincie Drenthe brengt ter kennis der belanghebbenden, dat Z.M. heeft goedgevonden te bepalen, dat de gewone bijeenkomst van de verlofgangers der Nationale Militie, in de maand September, ten einde in den wapenhandel te worden geoefend, in dit jaar *niet* zal plaats hebben. *De Gouverneur voornoemd,*
Assen, 16 *Aug.* 1849. DE VOS VAN STEENWYK.

Burgemeester en Wethouders der stad Assen, Herinneren den belanghebbenden, dat bij besluit van den Raad dier Stad van den 4 Mei 1843 no. 52 de **KERMIS IS AFGESCHAFT** en *daarvoor in plaats gesteld* eene **VEEMARKT**, weshalve bij de *aanstaande* **VEEMARKT** op Donderdag den 23 dezer, *uit hoofde der heerschende* **CHOLERA geene TENTEN, KRAMEN, STALLEN** en *dergelijke* zullen worden *toegelaten.*
Assen, den 13 *Augustus* 1849.
Burgem. en Weth. der Stad Assen. H. J. OOSTING,
Van wege Dezelve, MEINSMA.

De Commissarissen uit de Commissie van Landbouw in Drenthe, ter bevordering der Paardenfokkerij, maken bekend, dat de Keuring der Merriën, welke in deze Provincie tot den aanfok worden gebruikt, alsmede der Hengsten tusschen één en twee en een halfjaar oud, plaats zal hebben te Assen, ten huize van *F. Donker*, op zaturdag den 1 September e.k., des morgens te 10 uur te beginnen.
Van wege de Commissarissen voorn.,
H. TONCKENS, *Secretaris.*

Nederland.

20 *Aug.* — De erfgenamen van wijlen ZM. Koning *Willem II* hebben zich dezer dagen op nieuw tot de arrondissements-regtbank te 's Hage gewend, ter bekoming van een nieuw uitstel, ten einde zich te kunnen beraden over de al of niet aanvaarding, hetzij zuiver, hetzij onder het voorregt van boedelbeschrijving, van de nalatenschap van den overleden Koning. De regtbank heeft dat verzoek ingewilligd, en op nieuw een termijn van drie maanden, derhalve tot den 17 November eerstkomende, verleend.

— ZM. de Koning heeft zich op 't Loo de laatste dagen meermalen verlustigd met de hertenjagt. HM. de Koningin heeft op een harer uitstapjes Hoenderloo bezocht, en de inwijding van de Doelen der *Sophia*-boogschutterij, waarvan HD. beschermvrouw is, bijgewoond, met hare zonen, die aan het boogschieten deelnamen.

— Men verwacht eerstdaags de uitvaardiging van een besluit, betrekkelijk de bezuinigingen bij het departement van financien in te voeren. (*Volgens later ontvangene berigten zijn* 14 *Ambtenaren eervol ontslagen.*)

— De Staten van Groningen hebben tot archivarius der provincie, in plaats van wijlen mr. *H. O. Feith*, benoemd deszelfs zoon mr. *H. O. Feith Jr.*, die in de laatste jaren zijn vader ijverig bijstond in het vervullen dier betrekking. — Tot lid van Ged. Staten van Groningen is benoemd de heer *J. Homan.* — De gevraagde, hoewel aanzienlijke bijdrage, uit de provinciale fondsen, voor de voltooijing van het in aanbouw zijnde *Academie-gebouw* te Groningen, werd door de Staten goedgekeurd, zoo ook die voor de belangrijke uitbreiding en vereeniging der onderscheidene *stads- en academie-hospitalen* en almede de subsidie voor de te Haren gevestigde *landhuishoudkundige school*, omtrent welke inrigting, door de commissie, in wier handen het hiertoe betrekkelijk verzoek gesteld was, een hoogst gunstig en voor het bestuur zeer vereerend rapport was uitgebragt.

— Te Zwolle is de cholera weder sterk toegenomen. Te Zwartsluis wordt het beter. Te Genemuiden sterven nog enkele personen daaraan, doch te Hasselt, tusschen de beide laatste plaatsen gelegen, heeft zich nog geen enkel cholera geval voorgedaan. — Te Groningen is de ziekte van 13 tot 16 dezer weder toegenomen, en zijn in dat tijdvak aangetast 110 personen, herst. 51, overl. 38, in beh. gebleven 234. Sedert het op nieuw ontstaan der cholera zijn aldaar aangetast 1235, herst. 576, overl. 425.

— Den 13 werd te Geffen (Noord-Braband) een voerman, met zijn kar en paard passerende een bijenstal, zoodanig door de bijen aangevallen, dat het paard kort daarna dood was, en de voerman, ofschoon hij door vele lieden bijgestaan werd, aan zijn hoofd vooral zoodanig is opgezwollen, dat zijn toestand gevaarlijk was; hij is het echter nog te boven gekomen.

— De *Sneeker Courant* meldt: Werd er, sedert eenige dagen, in de dagbladen melding gemaakt, dat in sommige streken van ons vaderland, eene kwaadaardige ziekte onder de varkens ontstaan is, ook wij kunnen berigten, dat in dezen omtrek vele varkens ziek worden en binnen weinig tijds sterven. Maar, — is dit elders een buitengewoon verschijnsel, dat sommigen zelfs met de cholera in verband brengen, — hier baart zulks geene bevreemding; want de *bargeziekte*, gelijk de Friesche landbouwers het noemen, is bij ons sedert jaren en jaren, nu meer, dan minder algemeen, een gewoon verschijnsel geworden, waartegen tot nog toe geene kruiden schijnen gewassen, die minste niet gevonden te zijn.

— Het stoomschip *Willem I*, aan boord hebbende H.K.H. Prinses *Marianne* der Nederlanden is den 29 Julij jl. te Lissabon gearriveerd. Het schijnt nog onzeker, of H.K.H. de reis naar het Heilige Land wel zal voortzetten, daar sommigen spreken van eene gevaarlijke pestziekte te Alexandrie en andere steden, die men wenschte aan te doen of moet aandoen, anderen weder van den ongunstigen toestand van de gezondheid der Prinses, als welke tegen de ongemakken van de zeereis niet bestand zoude zijn.

— Te Noordwijk aan zee is de algemeene nood, door de cholera, zoo hoog geklommen, dat de weldadigheid aller landgenooten daarvoor ingeroepen wordt. Van 24 Julij tot 13 dezer zijn er ruim 70 gestorven van eene bevolking van bijna 1000 zielen; de visscherij staat sedert 4 weken stil, de herstelden kunnen van zwakte niets doen of moeten andere lijders helpen. Ook voor Hekendorp wordt de algemeene weldadigheid ingeroepen. (Ned.)

— Uit Veenendal wordt geschreven, dat de bijenmarkt, welke jaarlijks van 6 tot 20 Julij aldaar gehouden wordt, dit jaar buitengewoon druk bezocht werd. Er werden verhandeld 5878 korven met bijen, tegen den gemiddelden prijs van *f* 2¾ per korf.

— De *Geneeskundige Courant* van 19 Aug. weerspreekt de berigten, dat de cholera zich ook bij het pluimgedierte en andere dieren zou geopenbaard hebben.

Assen, 20 Augustus.

Onder meerdere weldadige instellingen van het alhier gevestigd Departement der Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, behoort ook de herhalingschool, voor eenige jaren opgerigt en onder het toezigt eener daartoe gestelde Commissie van Leden van het Departement gehouden wordende. Het verslag, door die Commissie in de jongste vergadering van het Departement gedaan, leverde weder treffende en verblijdende bewijzen op van de goede uitkomsten dier school, en werd door de aanwezige Leden met groote belangstelling aangehoord. Aan een 40tal jongelingen, die geacht moeten worden er het meest behoefte aan te hebben, werd van den 6 Oct. 1848 tot den 3 April 1849, drie malen in de week, telkens ge urende twee uren, onder de leiding van den verdienstelijken onderwijzer *J. Karsten*, dit zoo hoogst belangrijke onderwijs verleend, en door de leerlingen over het algemeen met groote belangstelling en ijver waargenomen. Het onderwijs bepaalde zich tot lezen, schrijven, rekenen en zingen, hoofdzakelijk van volkslie eren, hebbende de onderwijzer, op aandrang van Commissarissen, steeds op het oog gehouden, dat zedelijke en godsdienstige ontwikkeling en verbetering het hoofddoel was, en daarnaar zich geregeld in de keuze der gebruikte leesboekjes en der voorschriften, alsmede in het maken van aanmerkingen, toepassingen en het doen van vragen.

Het voorgestelde doel is dan ook niet onbereikt gebleven. Onderscheidene jongelingen, welke het vroeger genoten onderwijs zoo verre hadden verwaarloosd, dat zij met spellen en zetten van streepjes weder moesten beginnen, waren zoo verre gekomen, dat zij goed lezen en redelijk schrijven kunnen. Van dit laatste werd de Vergadering treffend overtuigd door de aanwezige schriften, die met welgevallen werden ingezien als zoo vele bewijzen van vordering, gepaard met netheid en orde. Orde, stilte en ondergeschiktheid heerschten dan ook steeds, volgens het verslag der Commissarissen, in de school; hetgeen gelezen en geleerd werd, met de bijvoegingen van den meester, scheen verstaan, begrepen en ter harte genomen te worden. Zulke resultaten zijn waarlijk verblijdend en moeten eenen heilzamen invloed uitoefenen in de bijzondere huisgezinnen en op de beschaving der Maatschappij.

Mogt dan ook door het Departement kunnen worden voldaan aan den door Commissarissen vernieuwden wensch ter uitbreiding der school, door ook een aantal behoeftige en in ontwikkeling verachterde meisjes met dergelijk onderwijs te begunstigen. Door de verwezenlijking van dezen wensch zouden, naar men mag vertrouwen, niet minder goede uitkomsten worden verkregen en werkelijk nut gesticht. De belangstelling van het algemeen worde daartoe opgewekt, en stelle het Departement in staat ook aan deze levendig gevoelde behoefte te voldoen! Door vermeerdering van belangstelling in- en deelneming aan de Maatschappij worden, met de finantieele, ook de zedelijke krachten vermeerderd, en kan er nog veel nuttigs onder ons worden tot stand gebragt. *Ing.*

— Ter aanvulling en ten vervolge van het berigt, in ons vorig nommer ten aanzien van den brand te Coevorden geplaatst, kunnen wij nog het volgende mededeelen: De brand is ontstaan in het huis, bewoond door *J. M. de Jongh*, en toebehoorende aan *L. Groothuis*, en van daar overgeslagen op de huizen, toebehoorende aan en bewoond door *B. J. Lotterman*, de erven *H. H. Slepers*, en *H. Ambergen*; nadat deze huizen en nog twee schuren in de Sallandsche straat verbrand waren, heeft de brand zich medegedeeld aan eene schuur van *J. M. Bergman*, staande achter zijn huis in de Vriesche straat, van waar dezelve is overgeslagen op een onbewoond huis van *H. Lotterman*; alle deze panden zijn verbrand; dezelve waren verwaarborgd, doch de inboedels niet, welke grootendeels voor de 7 huisgezinnen, die de afgebrande huizen bewoonden, verloren zijn gegaan, daar door de hevigheid van den brand daarvan bijna niets kon gered worden. Bovendien zijn 20 voeren hooi, 20 voeren rogge en even zoo vele voeren stroo verbrand. Bij de pogingen om den brand te blusschen is een timmerman van een balk gevallen, en is zwaar aan het hoofd verwond, zoodat men voor het leven van dezen, een braaf en oppassend man, vreest.

Tijdens den brand woei er een hevige wind, waardoor de halve stad met vernieling bedreigd werd; groot was dan ook de angst onder de ingezetenen; de meeste hadden de kostbaarste goederen gepakt, om bij het naderen van het gevaar dezelve te ligter te kunnen bergen; deze angst werd nog vermeerderd door allerhande geruchten van plannen, om de stad in brand te steken; en er schijnt ook maar al te veel reden te zijn, om de oorzaak aan kwaadwilligheid toeteschrijven; op verschillende plaatsen toch is vuur gevonden, en voor het uitbreken van dezen brand was er vijfmaal brand geweest in de woning van *J. Bierman*, tweemaal in die van *Hirsch Cohen*, en eenmaal in die van.... *Cohen*. Het is echter nog duister, welke bedoelingen de daders bij het stichten van deze branden hebben gehad. Het moet, onder de Goddelijke bescherming, aan de ijverige pogingen van de burgerij en van de toegesnelde ingezetenen van Dalen, maar vooral aan de hulp van het garnizoen en wel in het bijzonder aan de zich thans in de vesting bevindende artilleristen, met hunnen luitenant *Rinalda* aan het hoofd, toegeschreven worden, dat de brand zich niet verder heeft verspreid; de artilleristen hebben van 's morgens half tien tot 's avonds negen uur onafgebroken aan de spuiten gestaan. Algemeen wordt de ijver en het beleid van genoemden Luitenant geprezen, en aan zijne diensten groote lof toegekend. Zaturdag middag zijn alhier vier ingezetenen van Coevorden, allen Joden, gevankelijk binnengebragt, als onder vermoeden liggende, van den brand te hebben veroorzaakt. De Regter-Commissaris, vrijdag derwaarts vertrokken, is daar tot Zondag verbleven, ten einde de instructie der zaak voort te zetten.

— Te Eelde is in de vorige week een kind plotseling gestorven ten gevolge van een slag aan het hoofd door het toewaaijen van eene banderdeur; de buren, meenende, dat het kind aan de cholera leed, wilden in het eerst geen hulp toebrengen.

— Te Meppel zijn van 12 tot en met 18 dezer bijgekomen, 6 choleralijders, herst. 2, overl. 3, in beh. gebleven 3: in het geheel zijn aangetast 102, waarvan overl. 71, herst. 28, in beh. 3. — Te Hoogeveen zijn in de afgeloopene week aangetast twee personen, welke beide nog in behandeling zijn, terwijl de van de vorige week in beh. geblevene persoon hersteld is.

— Te Veenhuizen is de cholera volgens de laatste berigten gelukkig geweken. Te Smilde is dezelve, sedert 16 dezer, erger geworden; bijna alle voorvallen waren doodelijk. Den 16 dezer is aan de Knijpe, gem. Zuidlaren, een aldaar met zijn schip van Groningen gekomen schipper aan de cholera overleden.

— *C. S. Haring* is tot tolgaarder aan de gabel no. 8 op den grooten weg onder Diever benoemd in plaats van *A. van Zanden* overleden.

— Men verneemt, dat ook veeneigenaren en belanghebbenden bij de veengraverij van Hoogeveen even als van Smilde voor eenige dagen een adres aan de Tweede Kamer hebben ingediend, om hunne tevredenheid te kennen te geven over het door de Regering ingediend doch na het afgaan van het adres ingetrokken voorstel van wet, waarbij onder anderen de turf-accijns werd afgeschaft; de kamer werd daarbij verzocht dit wetsontwerp zoo spoedig mogelijk aantenemen.

— Op de jaarmarkt, den 13 dezer te Zweelo gehouden, waren aangebragt 1950 runderen en 476 varkens. De handel was levendig, en de prijzen der runderen, hoewel over het algemeen minder, dan in de laatste jaren, nog

zeer aanmerkelijk. Dragtige koeijen en vaarsen, aanstaande te kalven, golden van f 70 tot ruim f 100; twee koeijen zijn verkocht voor f 115 het stuk. De meeste prijzen van het melkvee verhielden zich tusschen f 40 en f 60; die van het jongvee tusschen f 20 en f 40, die van de oude varkens van f 15 tot ruim f 20 en die van de biggen tusschen f 2 en omstreeks f 12. De aanzienlijkste aankoopen in runderen zijn gedaan door Vriesche en Overijsselsche kooplieden.

— Op de jaarmarkt den 16 dezer te Nietap gehouden, waren aangebragt 290 runderen, 331 schapen en 251 varkens; de beste runderen waren goed in prijs, de mindere naar evenredigheid lager; de schapen waren niet zeer duur, de varkens lager in prijs.

— Het beleemen van den Prov. Steenweg van Rolde naar Gieten is aanbesteed aan *T. Soegies* te Assen voor f 570.

Smilde, 19 *Aug.* Heden nacht heeft hier een persoon in een der logementen overnacht, die zich doof en stom hield; van morgen omstreeks 8 uur, toen de Hervormde kerk reeds open was, heeft hij een der bij de kerkdeuren hangende armbussen opengebroken en het geld, dat er in was, er uitgenomen. Hoewel hij zich te spoedig uit de voeten had gemaakt om dadelijk gegrepen te worden, is hij echter reeds des middags door den Veldwachter *G. Prijs* van Assen, die van de zaak kennis bekomen had, nabij Haren gevat, en in verzekerde bewaring naar Assen overgebragt. Hij heeft een pas bij zich, in Maart 1849 door den Directeur van politie te Parijs afgegeven; hij kan goed spreken en hooren.

Buitenland.

De Pruissische troepen, uit Sleeswijk-Holstein terugkeerende, zijn te Hamburg zeer slecht door de menigte ontvangen, zoo zelfs, dat de stadspoorten met geweld door de troepen moesten geopend worden. Van weerskanten zijn dooden en gekwetsten gevallen. De Pruissische Regering heeft van de overheid te Hamburg voldoening gevraagd, zelfs zegt men, dat Pruissische troepen te Hamburg zullen blijven, tot dat deze voldoening gegeven is.

— De Koningin van Engeland heeft Ierland weer verlaten. Te Dublin zal voor haar een standbeeld opgerigt worden uit bijdragen niet hooger dan 2 p. st. of f 24 Holl.

— De Hongaren zijn door de Oostenrijkers en Russen bij Szöreg geslagen. *Paskewitsch* opereert tegen Grootwardein. Raab is nog door de Hongaren bezet, men begroot hunne sterkte in die streken op 30,000 man. De Hongaren schijnen alleen verdedigender wijze te handelen, met oogmerk, om den oorlog te rekken, daar dezelve in den winter voor hen veel meer voordeelige kansen aanbiedt; de Keizer van Rusland moet — zegt men — verklaard hebben, dat, als de Hongaarsche oorlog niet op een bepaald tijdstip geëindigd is, hij zich genoodzaakt zal zien, zijne troepen terug te trekken en zich te vergenoegen met het vormen van een observatie-leger aan de grenzen.

— De laatste berigten uit Venetie luiden gunstig voor de Venetianen. Zij hadden gelukkige uitvallen gedaan; de Oostenrijkers hadden de blokkade opgeheven. In de stad heerschte groote geestdrift, om den tegenstand voorttezetten.

Bescheidene vraag aan de Heeren van Hall en Thorbecke.

Bij de discussien in de Tweede Kamer over het request der binnenschipperij tegen den tol op 't Zwolsche Diep, hebben de heeren *van Hall* en *Thorbecke* tegen de regtmatige klagten der binnenschipperij gesproken.

Die heeren komen voor op de lijst der actie-houders van het Zwolsche Diep, (zie *Staats-Courant* van den 22 en 23 April 1845 no. 95 en 96) en wel de heer *van Hall* met 2 aandeelen en de heer *Thorbecke* insgelijks met 2.

Was het niet kiescher geweest van die heeren, dat zij zich niet in de mondelinge discussiën over de zaak gemengd hadden, en dat zij zich niet zoo op den voorgrond geplaatst hadden, om te zoeken onder eene gezochte rede de gegronde klagten der zoo zeer verongelijkte binnenschipperij te doen versmoren. Wie kan gelooven aan de onpartijdigheid dier heeren?

Was het ook niet beter, dat de heer *Sloet*, die actiehouder is voor drie aandeelen, kiesheidshalve daarom alléén gezwegen had.

Dedemsvaart, 18 *Aug.* 1849. X.

Aardappelziekte.

Deze ziekte heeft zich weder vertoond. Welke verwoesting zij in de aardappelplant zal te weeg brengen, moet de tijd leeren. Sedert kort ontstaan, heeft zij, afgaande van de berigten in de dagbladen, in luttel tijd, eene reeds vrij groote uitgebreidheid genomen. In weerwil van het reeds voorhanden zijn van degelijke verhandelingen over deze ziekte, die over haren aard licht verbreiden, schijnt men zoowel in het dagelijksch gesprek als in de dagbladen, over de oorzaak van haar weêrverschijnen in het duistere rondtedolen. Terwijl sommigen die oorzaken in een der vier elementen der ouden zoeken: in vuur, aarde, lucht of water, nemen anderen siderische, cosmische, tellurische of athmospherische invloeden te baat. Het onbegrijpelijke verdient meest boven het eenvoudige de voorkeur. De *Drentsche Courant* van den 13 Julij j.l. deelt een berigt mede geteekend *Bg.*, waarin op voorzigtigen toon, voorwaardelijk bij het niet terugkomen dezer ziekte, de hitte, gedurende de laatste zomers als de *voornaamste oorzaak* wordt aangemerkt. Niet bepaald, doch eenigzins profetisch, voorspelde *Bg.* zich eene meer gunstige uitkomst, dan de tijd hem nu geleerd zal hebben. Hij grondt zijn gevoelen op de daadzaak, dat veengronden, en die, welke sedert kort in cultuur gebragt zijn, van de ziekte of bijna geheel niet, of in eenen veel minderen graad geleden hebben, en schrijft dit toe aan den konderen aard dier gronden. Reeds dadelijk na het lezen dier mededeeling stelde ik mij voor, het onwaarschijnlijke daarvan aantetoonen, doch daar zij door de gevolgen reeds gelogenstraft is, zal het niet noodig zijn hierop terug te komen, en zal uit hetgeen hier volgen zal ook blijken, dat de daadzaken, door *Bg.* opgegeven, tot eene andere gevolgtrekking zullen leiden. De Redactie der *Drentsche Courant* wordt dan verzocht het volgende optenemen, in plaats der tegenwerping, die ik haar op de mededeeling des heeren *Bg.* toegezegd had.

Bekend is het, en door commissien en privaat-personen, zoowel in ons vaderland als buitenlands, aangetoond, dat de ziekte der aardappelen berust op eene ontwikkeling op blad en stengel van krijptogamische planten, parasieten, waaraan men, aan de meest voorkomende, reeds lang den naam gegeven heeft van Fusisporia solani, en op eene ontbinding van den knol zelven. Bekend is het ook, dat deze schimmel sedert tal van jaren, doch in minderen graad, uitsluitend op de aardappelplant gewoekerd heeft. Bekend is het verder dat die mikroskopische plantjes vruchten dragen, die in het algemeen den naam hebben van kiemhulsels (sporangiä), waarin ontelbare zaadkiemen (sporae) bevat zijn. Door deze laatste ligchaamtjes wordt het plantje vermenigvuldigd. Bedenkt men nu, dat het geheele plantje met ongewapend oog niet te herkennen is, en dat de zaadkiemen in ontelbare menigte in ieder plantje aanwezig zijn, dan kan men zich eene gedachte vormen, hoe klein en hoe ligt die ligchaampjes moeten zijn. Gelijk nu bij planten, waarbij het geslacht verdeeld is, het stuifmeel der mannelijke planten door de wind en op andere wijze vervoerd wordt, om de vrouwelijke planten te bezwangeren, zoo kan men het er voor houden, dat ook de zaadkiemen dezer plantjes, door den wind opgenomen, heinde en ver verspreid worden, en, in aanraking komende met de aardappelplant (hetgeen nog meer bevorderd wordt door regen, waardoor de nog in de lucht drijvende zaadkiemen neêrslaan), op deze bodem vinden, zich talloos vermenigvuldigen, vruchten dragen en kiemen werpen. Op deze wijze kan men zich het eerst algemeen verschijnen dezer ziekte haar ontstaan verklaren. Het woekerplantje was reeds lang aanwezig, heeft zich van jaar tot jaar weder vertoond, en heeft zich eindelijk in 1845, door nog onbekende en voor hare sterke ontwikkeling gunstige omstandigheden, zoodanig vermenigvuldigd, dat het eene algemeene ziekte der aardappelen heeft ten gevolge gehad en ieders aandacht trok.

Den strijd, die gevoerd is of de schimmelplant moet beschouwd worden, als *naaste oorzaak* der ziekte, dan of men haar meer moet houden voor een *gevolg*, een *product* der ziekte, reken ik voor het tegenwoordige van weinig beteekenis. Ofschoon met de meesten meer overhellende, om de schimmelplant als *naaste oorzaak* der ziekte te beschouwen, vooral wanneer men in aanmerking neemt, dat dit schimmelplantje reeds sedert lang bekend was, zoo zoude het gevoelen van hen, die dit plantje in het jaar 1845 als een product der ziekte beschouwd hebben, niet in strijd zijn met het weêrverschijnen der ziekte gedurende de volgende jaren, daar het immers van de krijptogamische planten bekend is, dat zij zich voortplanten en vermenigvuldigen, of door sporen (sporae), of door knoppen (organa gemmacea), of door deelen van de moederplant geschieden. (Zie van Hall, Elementa Botanices.) Tot welke beschouwing men dus ook overhelle, altijd moet men thans de schimmelplant als *naaste oorzaak* der aardappelziekte beschouwen. De zaadkiemen van den Fusisporium Solani verliezen gedurende den winter hare levenskracht niet. In Julij of in het begin van Augustus komen zij weder ter ontwikkeling (de ondervinding heeft dit nu telken jare geleerd), beginnen dan op de aardappelplant te woekeren, en in zeer korten tijd is een aardappelveld, nog frisch en groen, verdord en als afgestorven; de voeding en rijpwording des knols kan door het versterf van het loof niet plaats vinden, gaat in ontaarding en bij sterk ontwikkelde ziekte in verrotting over.

Klein is het getal waarnemers, die op den knol zelven het schimmelplantje waargenomen hebben; door de meesten wordt zijn woekeren daarop ontkend, en kan men dus het voortplanten door middel van den knol nog niet met zekerheid bepalen, zoo men hem zelven niet als een ligchaam, een vehiculum, beschouwt, waaraan schimmel of zaadkiem vasthecht, en zoo doende tot het voortplanten der woekerplant medewerkt.

Wanneer men nu het bovenstaande in aanmerking neemt, dan behoeft men mijns bedunkens zijne toevlugt niet te nemen, om het wederverschijnen der aardappelziekte aan onbekende en jaarlijks op nieuw verschijnende oorzaken toe te schrijven. Zoolang dus plant en kiem blijven bestaan, heeft men eene natuurlijke oorzaak, om daaruit de ziekte te verklaren. Zoo lang er geene middelen aangewend kunnen worden, om beide te vernietigen, of zoolang geene onbekende oorzaken op die vernietiging invloed uitoefenen, moet men met vrees verwachten, dat op een volgend jaar de ziekte weder zal verschijnen. Ik houd het zelfs niet gewaagd te stellen, dat de aardappelziekte zoo lang zal bestaan, als er geene doelmatige middelen daartegen gebezigd worden, of onbekende oorzaken op de vernietiging dier ziekte inwerken.

Uit het bovenstaande laat het zich ook verklaren, waarom nieuw in cultuur gebragt land minder door de ziekte aangedaan wordt dan dat, waarop reeds aardappelen gepoot waren, of in wiens nabijheid zij gestaan hadden. Immers hier heeft men alle schadelijke potentia meer vereenigd dan dáár. Op nieuwaangemaakt land zijn met het loof der aardappelen, woekerplant en kiem-organen niet blijven liggen; soms op grooteren afstand van gronden, waar het vorige jaar aardappelen gegroeid hebben, konden de andere schadelijke invloeden, het daarheen voeren door den wind, of de poters, als voermiddel van schimmelplant of zaadkiem, minder nadeelig werken. Men zal dáár de ziekte het sterkst ontwikkeld vinden, waar alle schadelijke invloeden vereenigd zijn.

Uit den aard der ziekte wordt het ook duidelijk, waarom vele proeven mislukt zijn, die men tegen de aardappelziekte aangewend heeft. De proeven toch, die men genomen heeft, bepaalden zich tot een betrekkelijk klein stuk gronds of met betrekkelijk weinige poters. Zullen de maatregelen, om de ziekte tegen te gaan, aan hun doel beantwoorden, dan moeten ze algemeen genomen worden. Vóór dat men echter die maatregelen met vrucht zal kunnen aanwenden, dient men eerst de twee volgende proeven te nemen:

1°. Moet men zich overtuigen of het schimmelplantje, de Fusisporium Solani, en de zaadkiem in staat zijn, gelijksachtige planten op de aardappelplant voort te brengen. Daartoe zal men het schimmelplantje in aanraking moeten brengen met nog gave aardappelplanten; men zal de aardappelplant daarmede als het ware moeten enten.

2°. Moet men bij een bevestigend resultaat van de vorige proef middelen trachten op te sporen, waardoor het schimmelplantje zijne levenskracht verliest, of waardoor zijne kiemkracht verloren gaat.

Heeft men zich van het sub 1°. bedoelde genoegzaam overtuigd (vroeger heeft men deze overplanting reeds bewerkstelligd en eene voortwoekering op het loof der aardappelen zien ontstaan), en heeft men de sub 2 verlangde middelen gevonden, dan moet men over het geheele vaderland heen zijne aandacht op de aardappelcultuur vestigen. Men zal te letten hebben op den grond zoowel als op de poters. Heeft men het sub 2°. bedoelde niet kunnen vinden, dan zal men, of het tijdstip moeten afwachten, waarin onbekende oorzaken eenen vernietigenden invloed op schimmelplant en zaadkiem uitoefenen, of — ik huiver bij de gedachte van den eenen kant, en reken het onuitvoerbaar van den anderen kant — men zal de geheele aardappelcultuur moeten tegengaan. — Tot dit laatste zal men zijne toevlugt niet behoeven te nemen, aangezien men thans vroeger dan in andere jaren de aardappel uitpoot, het geen dan ook eene vroegere rijpwording des knols ten gevolge heeft. Alle berigten althans deelen mede, dat de aardappel tot nu toe van eene goede hoedanigheid is.

Voor de Landhuishoudkunde is het dus van het hoogste belang dat bovenstaande proefnemingen met zorg gedaan worden. Natuurlijk zal bij eene zaak van zoo groote uitgebreidheid 's lands regering het geschiktst het initiatief kunnen nemen. Door haar wordt het mogelijk de doelmatigste proefnemingen te laten bewerkstelligen, en de beste middelen ter uitdelging dezer ziekte ten uitvoer te doen brengen.

Assen. Dr. D. Cohen.

Daar in de gewone Brand-Waarborg-Maatschappijen de fabrieken, waarin vuur gebezigd wordt, als: stoomfabrieken, glasblazerijen en vele anderen, of die meer, dan gewone panden, aan het ontstaan van brand zijn blootgesteld, als: molens, enz. in het geheel *niet* of niet dan tegen *verhoogde* premie worden toegelaten, heeft de heer *J. C. Perk* te Delft begrepen, pogingen te moeten aanwenden, om eene **ONDERLINGE BRAND-WAARBORG-MAATSCHAPPIJ ALLEEN VOOR FABRIEKEN** tot stand te brengen.

Het zal van de deelneming, welke de heer *Perk* ondervindt, afhangen, of deze Maatschappij, welke in eene levendig gevoelde behoefte zal voorzien, tot stand zal komen. Een ieder dus, die tot deelneming genegen is, en eene circulaire of nadere inlichtingen deswege mogt verlangen, vervoege zich voor 25 Sept. ek., hetzij in persoon, hetzij met *gefrankeerde brieven* bij den ondergeteekende

J. A. WILLINGE GRATAMA,
Voorloopig Agent voor Assen en omstreken.
Assen, 20 *Augustus* 1849.

Burgelijke Stand.

Assen. Aangifte van 10-17 Aug. geb. 1 D., gehuwd 1 paar; overl. geene.

Meppel. Aangifte van 10-17 Aug. geb. 4, 2 Z. en 2 D.; geh. 1 paar; overl. 5, 2 M. en 3 V. g.

Hoogeveen. Aangifte van 10-16 Aug. geb. 6, 4 Z. en 2 D.; geh. 2 paar, ondert. 3 paar; overl. 3, 2 M. en 1 V g.

Smilde. Aangifte van 11-18 Aug. geb. 4 Z., geh. geene, overl. 7; 6 M. 1 V. g. 6 aan cholera.

Coevorden. Aangifte van 12-18 Aug. geb. geene; geh. geene; overl. 1 M.g.

LOTERIJ, 5. kl. 16.—17. en laatste lijst: no. 17209 f 1000 en premie f 30,000; no. 10224 f 1000 en no. 19305 premie f 5000.

De gemiddelde prijzen der Rogge en Boekweit op de weekmarkten van *Assen*, *Coevorden*, *Hoogeveen* en *Meppel*, gedurende de eerste helft der maand Aug., hebben bedragen, het Ned. mudde:

te *Assen*,	Rogge f 4.37½;	Boekweit f 4.02½;
te *Coevorden*,	„ f 4.20;	„ f 4.50;
te *Hoogeveen*,	„ f 4.55;	„ f 4.35;
te *Meppel*,	„ f 4.76½;	„ f 4.77½.

De zetting van het roggebrood is laatstelijk bepaald:

te *Assen*,	de 6 Ned.	ponden	35 cent.
te *Coevorden*,	„ „ „	„	39 „
te *Dalen*,	„ „ „	„	34 „
te *Hoogeveen*,	„ „ „	„	36 „
te *Meppel*,	„ „ „	„	38 „

Assen, 20 *Aug.* 1849.

Meppel, 16 *Aug.* Rogge f 3.90 a f 4.65. Boekweit f 3.60 a f 4.75. Boter 1½ ned. pond f 0.85 a f 1.00. Boter ⅛ vat f 11.00 a f 12.50. Broodzetting: 6 ned. pond roggebrood f 0.38.

Groningen, 17 *Aug.* Tarwe jarige f 8.00, nieuwe f 6.90 a f 5.50. Rogge f 3.50 a f 4.10; nieuwe f 3.85. Boekweit zand f 4.25 a f 4.65, veen f 3.85 a f 4.25. Garst f 2.85 a f 3.35, knobbe f 3.15 a f 3.45. Dikke haver f 2.00 a f 3.10. Voerhaver f 2.05 a f 2.30. Paardeboonen f 4.50 a f 4.75. Koolzaad f 9.50 a f 11.25. Aveelzaad f „ . „ a f „ . „. Gort grove f 5.75 a f 5.90, parel 100 ned. pond f 8.25 a f 9.00. Raapolie per vat f „ . „ Boter ¼ vat f „ . „ a f „ . „.

Tarwe vindt bij voortduring weinig koopers. Rogge met weinig handel in een doen. Boekweit bij gerijven iets lager afgegeven. Garst weinig aan, doch vond ook weinig kooplust. Haver stil. Boonen en gort bijna niet in omgegaan. Koolzaad met iets minder aanvoer en tot genoteerde prijzen naar deugd wel te plaatsen.

Zwol, 17 *Aug.* Tarwe f 9.62 a f 8.00. Rogge nieuwe f 4.50 a f 4.00. Boekweit f 5.50 a f 4.50. Aardappelen nieuwe f 1.40 a f 0.90. Boter ned. pond f 0.70 a f 0.60. Boter ⅛ ton f 12.75 a f 12.25.

Amsterdam, 18 *Aug.* Werk. Sch. 2½ pct 52⅞; dito 3 pct 62; dito op resc. 3 pct „ a „; Werk. Sch. 4 pct 81½; O. I. leening 4 pct „ a „; Am. Synd. 3½ pct 83¾; Handelm. 4½ pct „ a „; Haarlemmerm. 5 pct „ a „; Aand. Rijnspoorw. 4½ pct „ a „; Aand. Holl. Spoorw. Maats. „ a „. Holl. fondsen, bij trage affaire, nagenoeg onveranderd.

Te *Assen* bij van Gorcum & Comp., Provinciale Drukkers.